

KOMMISJONEN FOR
GJENOPPTAKELSE AV STRAFFESAKER

Sjefredaktør Hilde Haugsgjerd, Aftenposten

Ansv redaktør Bernt Olufsen, VG

Ansv redaktør Lars Helle

Deres referanse

Deres dato

Vår referanse

Vår dato

20100092

7. oktober 2010

ÅPENHET ELLER "LUKKEDE DØRER" I TREHOLT-SAKEN?

Det vises til deres felles brev av 6. oktober 2010.

I media har det fra flere hold kommet krav om at Gjenopptakelseskommisjonen skal gjennomføre vitneavhør i Treholt-saken som åpne avhørsmøter/åpen høring, slik at offentligheten gis innsyn. Redaktørene i Aftenposten, VG og Dagbladet har den 6. oktober 2010 fremsatt en "begjæring om åpen høring". De har henvist til straffeprosessloven § 398 a, fjerde ledd, hvoretter avhørsmøter etter første og annet ledd og høring etter § 398 første ledd holdes for åpne dører.

Jeg har forståelse for ønsket om åpenhet i Gjenopptakelseskommisjonens behandling av Treholt-saken. Jeg mener dessuten at hensynet til åpenhet og innsyn er legitimt og tungtveiende, ikke minst i denne saken.

Straffeprosessloven § 398 sier for det første at kommisjonen av eget tiltak skal sørge for at saken er så godt opplyst som mulig før den treffer sin avgjørelse.

I § 398 a er bestemt at Kommisjonen kan oppta forklaringer fra vitner på to måter:

- Ved avhør direkte for Kommisjonen etter reglene om bevisopptak utenfor hovedforhandling, jf § 398 a annet ledd. Minst tre av kommisjonsmedlemmene må i så fall være til stede. Slike avhør vil i utgangspunktet være offentlige, men det vil være adgang til å lukke dørene.
- Kommisjonen eller en som handler på vegne av den, kan avhøre domfelte og vitner etter reglene om politiavhør, jf strprl § 398 a femte ledd. I lovforarbeidene er dette omtalt slik at avhør kan foretas av ett eller flere av kommisjonens medlemmer, av ett medlem og en ansatt i sekretariatet, eller av en eller flere ansatte i sekretariatet.

Dessuten kan kommisjonen i henhold til § 398 b begjære bevisopptak i form av vitneavhør for retten.

Med unntak for kommisjonens leder, har dens medlemmer og varamedlemmer andre heltids jobber. Medlemmene er geografisk spredt, for tiden bosatt med Tromsø, Kristiansand og Bergen som geografiske ytterpunkter. Kommisjonen har et sekretariat med fast ansatte utredere, for tiden syv juridiske og to med politifaglig bakgrunn.

Kommisjonens vanlige arbeidsmåte når det gjelder avhør av vitner har hele tiden vært det annet alternativ som er gjengitt ovenfor av de loven åpner for; avhør gjennomføres av utrederne etter reglene om politiavhør. Ved noen anledninger har Kommisjonens leder deltatt. Jeg nevner at det gjøres lyd- og bildeopptak av avhørene.

Kommisjonen har én gang holdt åpen høring. Den gikk over fire dager i 2006, da sakkyndige på tre tekniske bevis i Torgersen-saken skulle redegjøre for sine vurderinger og konklusjoner, og gis anledning til å kommentere hverandre.

I Treholt-saken kan det bli aktuelt å avhøre et større antall vitner; foreløpig anslag er 50-60 personer. Med kommisjonens sammensetning og virkemåte, vil det være betydelige praktiske problemer med å gjennomføre avhør etter det først nevnte alternativ, eller som åpen høring. Vi er helt i innledningsfasen av vår utredning. Den videre utredning kan vise f eks at noen av de vi nå har på listen, er mindre aktuelle, og bringe frem nye navn. Parallelt vil det pågå andre undersøkelser, som kan frembringe resultater som også bør foreholdes vitner. Jeg har vanskelig for å se for meg at denne prosessen på en god måte kan ivaretas gjennom en åpen høring.

Til dette kommer at mange av de aktuelle vitnene har en felles bakgrunn og i stor utstrekning skal forklare seg om de samme forhold. I straffeprosessen ønsker man i alminnelighet å få en så uhildet forklaring fra vitner om hva de selv har sett og hørt og deltatt i, som mulig. Det er ingen offentlighet rundt politiavhør, og vitner som skal forklare seg for retten, skal etter loven ikke være til stede i rettssalen og følge forhandlingene før de selv skal forklare seg. Man ønsker å unngå at de påvirkes, både for så vidt gjelder deres hukommelse og deres holdninger, og at de kan få en mulighet til å tilpasse sine forklaringer. En straffesak går riktignok som hovedregel for åpne dører, med mediedekning av de kjente sakene – men da har vitnene på forhånd avgitt forklaringer til politiet, som de kan foreholdes hvis de forklarer seg annerledes i retten.

Sakens rette opplysning er også et tungtveiende hensyn. Jeg tror at vi får de riktigste og mest selvstendige vitneforklaringer når våre vitner ikke fortløpende gjennom media har kunnet følge med i hva de foregående vitner har forklart.

Det Gjenopptakelseskommisjonen gjør, er ikke å "lukke dørene" i denne saken, men å følge vår vanlige arbeidsmåte.

I den avgjørelse som kommisjonen treffer, vil det bli redegjort for kommisjonens utredning og vurderinger. Denne er et offentlig dokument som enhver kan få tilgang til.

Om det i denne saken er riktig å gi offentlig innsyn i vår utredning på et tidligere tidspunkt, vil vi ha under kontinuerlig vurdering. Også kommisjonen ønsker full avklaring og åpenhet i de spørsmål som er reist i denne saken.

Dette brev sendes pr e-post og vanlig post.

Med hilsen

Helen Sæter
leder